(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 14. 4. квітня 1943 Рік I.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Воєнне звідомлення

ГОЛОВНА КВАТИРА ФЮРЕРА, 30 березня. Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:

На північному фронті кубанського мостового причілка і в обширі на південний захід від В'язми нові ворожі атаки заломилися серед великих кривавих втрат. Лише в бойовому обширі на південний захід від В'язми знищено 27 танків.

В оборонній битві на південь від Ладозького озера вчора знову визначилася піхота, що знаменито бореться. У важких рукопашних боях вона відкинула нагальний наступ большевицьких мас та всюди вдержала свої становища.

В обширі Старої Руси війська одного німецького армійського корпусу в кількатижневих важких боях відбили всі ворожі спроби проломатися, здобуваючи таким чином повний оборонний успіх. Пошавши від 23. лютого, большевики на цьому відтинку втратили 61.460 вбитих, 2.978 полонених, 293 танки, 26 гармат, 806 кулеметів, 114 гранатометів, 206 протипанцерних рушниць та 1.036 машинових пістолів.

Підчас оборонних боїв на кубанському мостовому причілку знову визначилися румунські піхотні формації.

Вчора в численних місцях туніського фронту ворог також повів завзяті атаки на німецько-італійські становища одначе йому не вдалося здобути плянованого пролому. Летунство в невтомній акції піддержувало оборонну боротьбу німецько-італійських військ.

Німецькі боєві літаки вдень і вночі атакували ворожий конвой біля північно-африканського побережжя та влучили, за до теперішніми повідомленнями, 3 торговельні кораблі.

Минулої ночі британські літаки заатакували місцевості в західній Німеччині та Берлін. Вони скинули розривні й запалювальні бомби, передусім на Бохум і на деякі дільниці і передмістя Берліну. Влучено передусім житлові дільниці. Збито 27 бомбардувальників з-поміж тих, що атакували.

Денна атака швидких німецьких боєвих літаків на одно місто на англійському південному побережжі пройшла успішно.

Німецькі й хорватські війська в співпраці з частинами італійських збройних сил у кількатижневих боях розбили комуністичний й повстанчий рух у південній Хорватії, рушієм якого була Совітська Росія. Не зважа-

(Докінчення на стор. 4).

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулий тиждень зайняв серед воєнних і політичних буднів окреме становище. В цьому часі зайшли такі переміни, що варто на них зупинитися. Це відноситься в першій мірі до воєнних фронтів на Сході та в Північній Африці в Тунісі.

На східному фронті минулого тижня закінчилася велика большевицька зимова офензива. Вона коштувала большевиків понад півтора міліона жертв, але не дала їм того, до чого вони змагали — відвоювання України.

Англійсько-американський наступ у Північній Африці в Тунісі, не осягнув своєї головної цілі, бо не встиг проломати німецько-італійських боєвих ліній.

Минулого тижня ще більше поглибилися політичні розходження між Англією та її малими союзниками, яких вона колись підмовила до війни. У відповідь на відкриті домагання большевиків у справі колишніх балтійських держав, західнобілоруських і українських земель, Басарабії і Буковини, Англія заявила, що тепер годі думати про втримання давнього стану.

З того приводу прийшло до охолодження між еміграційним польським урядом ген. Сікорського й Англією. Крім того виринули непорозуміння між поляками і чеським еміграційним урядом Бенеша. Справа стала ще тим цікавіша, що становище Англії одобрюють також і Злучені Держави. Так оба демократичні союзники віддають Европу на поталу большевизмові.

На східному фронті

Боєві дії на східному фронті були інші в першій його половині, інші в другій. Крім того бої на півдні значно відрізнялися від боїв у середній і північній частині фронту.

В першій половині минулого тижня переважали ще боєві дії більших розмірів, у другій вони вже перейшли радше у місцеві бої. При тому ті бої, коли мова про німців, мали на півдні офензивний характер, а коли брати під увагу большевиків у середній і північній частині, вони за старими зразками змагали до прориву німецьких становищ. У тій частині східного фронту німецькі війська продовжували свою оборонну тактику.

Після того, як у просторі Харкова і Білгороду німці стали над горішним Донцем, вони звернули свої зусилля на північ, щоб зайняти простори довкола Сівська. В той спосіб німці наладнали постійний зв'язок з просторами довкола Орла. В межах тих боєвих дій відбувалися вдатні німецькі наступи на північний і півд. захід від Курська.

Рівночасно остаточно заломився великий большевицький наступ на Орел, що тривав від січня і коштував большевиків 10594 полонених, 150.000 вбитих, 1061 повзів і 485 гармат.

Остаточні большевицькі невдачі на півдні й коло Орла, спричинили збільшення їх атак на півночі. Саме в перших днях минулого тижня большевики великими масами наступали на південний захід від В'язми, на північ від Ільменського озера та на південь від Ладозького озера та на південь від Петербурга. Але і тим разом не вдалося їм проломати німецького фронту, за що вони воювали від листопада минулого року.

Крім боїв на двох головних частинах східного фронту — на півдні й на півночі, большевики час-від-часу наступали також і на німецькі оборонні становища над Кубанню. Підчас останнього наступу 26 III. ц. р. большевики знову потерпіли великі втрати.

Большевицькі втрати

Тепер, коли вже закінчилася велика зимова офензива большевиків, можна подати їх втрати в цьому часі. Виявляється, що від 20. 11. м. р. до 20. III. ц. р, большевики втратили півтора міліона людей. В боях за Орел большевики втратили 150.000 людей, підчас німецького протинаступу в районі Харкова і Білгороду 50.000, в зимових боях до часу, як почалася німецька протиофензива 250.000, в боях на захід від Курська 500.000, в боях за Донецький басейн — 100.000, в боях за Сталінград 300.000, над Кубанню 120.000, в середній частині фронту 50.000, в просторі між озером Ладога і рікою Волхов 250.000. Супроти того варто згадати, що німці втратили в дотеперішній війні не багато більше, як 500.000 людей. Крім втрат у людях большевики потерпіли великі втрати у воєнному матеріялі. Їм пропало більше як 12.000 повзів і 3763 літаки, не згадуючи про тисячі гармат. В останньому висліді большевики дуже ослабили свою боєву силу й не досягли ні заломання німецького

Переходові і постійні завдання

Усі різнородні завдання, що їх у своєму житті здійснюють чи то окремі люди, чи то поодинокі людські спільноти, можемо поділити на дві групи. Одні з цих завдань виростають завсіди залежно від потреб часу. Їх зроджують окремі, виїмкові обставини, їх видвигає наказ хвилини. До групи таких завдань ми зачислили б, наприклад, господарські праці, зв'язані з порами року. Інші вони весною, інші взимі. Бо кожна пора року має тут свої окремі потреби, з яких родяться відповідні завдання.

До цеї першої групи можемо зачислити також і виїмкові праці, напр., зв'язані з висушуванням багон, з відбудовою спалених сіл, тощо, як теж напр. працю в Будівельній Службі, що обов'язує тільки переходово, визначений час деякі річники молоді. Як знаємо, такі праці виконуємо відповідно до потреби й виконавши їх раз, не вертаємось вже до них в найближчому, чи в чергових роках. До переходових завдань зачислимо, очевидно, й усі праці й обов'язки, що випливають з потреб війни. Минеться війна — скінчаться і ці завдання, що вимагають так багато зусиль, посвяти й жертв.

Інший характер мають праці, що їх хочемо зачислити до другої групи. Це будуть завдання, що їх виконуємо не від припадку до припадку, від потреби до потреби, але постійно. Для людини — це завдання цілого життя, для народів — це завдання, що тривають не роки, чи десятиліття, але цілі віки. Якщо йшло б про працю чи то господаря, чи купця, чи ремісника — то це будуть усі їх праці й заходи, в кожному часі і в кожних обставинах, що мають на меті якнайкраще ведення господарства чи підприємства, щоб удержати його на якнайвищім поземі, щоб запевнювали — відповідно до кожночасних обставин — можливо найкращу видайність.

Якщо під цим поглядом будемо дивитися на завдання родини — то зачислимо тут передусім працю над вихованням молодого покоління. Чи це будуть роки господарського розвитку чи скрути, роки миру чи війни— ці праці не можуть перериватися. Це вічне завдання родини, з якого вона здаватиме рахунок перед Богом і своєю нацією.

Такими ж постійними завданнями кожної національної спільноти будуть дбання за розвиток і збагачування його духо-

вих, культурних і матеріяльних дібр.

Питатися, котрі з цих завдань важніші, чи ці переходові, що випливають з потреб змінного часу, з наказів хвилини, чи ці постійні, так сказати б, вічні для людини й людської спільноти — річ зайва. Бо кожному ясне, що як одні так і другі конечні, необхідні, так з погляду сучасних потреб, як теж і для майбутнього добра.

Правда, деколи — зокрема при стихійних нещастях як, напр., повені, чи в часах великої проби, ці виїмкові, переходові завдання вимагають направ ду дуже великої натуги сил і незвичайної видержливости й гарту духа, чи то поодиноких людей, діткнених нещастям, чи цілих народів виставлених на історичну пробу. Тоді може трапитися, що поодинокі люди не доцінюватимуть, чи то й стратять з очей свої постійні завдання, свої Богом дані призначення. Складаючи дань добі, виконуючи обов'язки свого часу, люди, зокрема слабші духом і вірою, стають байдужі до деяких загальних справ, що їх безпосередньо не доторкають. Така байдужість, отупіння та зневіра — це великий і небезпечний ворог людини і спільноти. Він підриває її видержливість, поменшує сили, послаблює волю, зменшує працездатність. Тому кожна людина й кожна спільнота бореться проти цього ворога. Виконуючи всі сучасні переходові обов'язки вона не тратить з очей постійних завдань для добра свого майбутнього.

Такими постійними завданнями, такою золотою ниткою, що в'яже наше минуле з майбутнім — це виховування здорових тілом і душею нових поколінь, це праця для розвитку сил нашого духа, це творчі зусилля для збагачення скарбів нашої рідної культури. Цим справам присвячує наш нарід від літ чимраз більшу увагу. Про ці наші постійні завдання говоритимемо ближче в черговому числі.

яз

ВОЄННИЙ ОГЛЯД

(Докінчення зі стор. 1-ої)

фронту, ні відбиття України. Незабаром промине перерва, яка тепер запанувала у більших боєвих діях на Сході. Тоді побачимо наслідки большевицьких невдач у цьогорічних зимових боях.

Бої в Африці

Після 4-ох місяців очікування прийшли більші бої в Північній Африці, в Тунісі. Зрозуміло, що коли тепер англійці та американці почали свої спроби наступу, всюди зустрінули сильний спротив. Великодержави осі зуміли використати час, щоб відповідно приготуватися. Не зважаючи на велику чисельну перевагу, ворогові не вдалося проломати німецько-італійських становищ у південному й середньому Тунісі. Без огляду на завзяті ворожі наступи, лінія Марет є в німецько-італійських руках. Там, де ворогові вдалося вломитися в оборонні становища німецько-італійських військ, він довго не втримався. В проти наступах очищено зайняті місця та заподіяно ворогові важкі втрати.

Тому, що ворог, наслідуючи мабуть большевиків, кинув у бій більші маси людей і зброї, боєві дії в Тунісі стали важкі й завзяті. З ворожими атаками чергуються успішні німецько-італійські протинаступи. В ході плянових боєвих дій німецько-італійські війська залишили місцевість Ґафса, яку переходово були зайняли рухомими частинами. Крім успішних оборонних боїв на лінії Марет, німецько-італійські частини перевели вдатні наступи на лінії Марет—Зарат і Ель Ґетаз—Ґабес та Ґафса—Сфакс. Врешті американці потерпіли втрати під Макнес.

В боях у Північній Африці згинув геройською смертю визначний німецький летун майор Йоахім Мюнхенберґ, що досі був зістрілив 135 ворожих машин. Покійний мав військове відзначення Дубового Листка з Мечами. Крім того він заслужився також і в справі організації міжнародніх спортових свят — Олімпійських змагань. Своєю діяльністю покійний причинився до зміцнення життєвої сили німецького народу й до зросту його значіння у світі.

Збільшена діяльність німецьких підводних човнів

В половині березня ц. р. головний командант німецької воєнної фльоти великий адмірал Деніц відвідав Італію, де відбув довші розмови з командантом італійської воєнної флоти адміралом Сікардієм. Загально кажуть, що після тієї зустрічі треба очікувати посилення боєвих дій німецьких та італійських підводних човнів.

Минулого тижня німецькі підводні човни знову затопили на Атлянтійському океані 15 транспортових кораблів загальної містоти 73.000 тон. Згадані кораблі їхали під сильною охороною до Африки. Боротьба з ворожими охоронними одиницями тривала 7 днів.

Німецька воєнна флота дістала нові, досі невідомі, засоби до боротьби з ворожими підводними човнами. Таким способом німецькі винищувачі вже затопили на Середземному морі 5 англійських підводних човнів.

Успіхи німецьких підводних човнів викликують щораз більше затривоження в Англії та Злучених Державах. Зокрема англійці дуже занепокоєні тим, що тепер успіхи німецьких підводних човнів нагадують цю добу з 1917 р., коли Англія вже стояла перед господарською та військовою катастрофою.

Смерть двох визначних німецьких державних мужів

Минулого тижня німецький нарід утратив своїх 2-ох визначних і заслужених представників. В столиці Еспанії, в Мадриді помер німецький амбасадор Ганс Адольф фон Мольтке. Покійний був перед 1. IX. 1939. р. німецьким амбасадором у Варшаві. Тлінні останки фон Мольтке перевезли до Німеччини. Еспанці відвезли домовину покійного на залізничий двірець в Мадриді і до границі з військовими почестями, які прислуговують фельдмаршалові еспанської армії. Це вказує, що Еспанія тісно зв'язана приязнею з Німеччиною.

Незабаром після смерти фон Мольтке помер головний провідник німецького спорту Ганс фон Чаммер унд Остен. Покійний поклав великі заслуги для розвитку німецького спорту.

Під увагу молоді в Українській Службі Батьківщині

Війна, що прокотилася по наших землях, полишила по собі багато руїн та знищення. Чого не зруйнували кулі, то відступаючи знищили нароком, вороги. Їхньому відворотові з правила товаришили пожежі і руйнування комунікаційних сполучень, у першій лінії залізничих шляхів і мостів.

Прийшлося, та ще приходиться, вложити чимало праці, щоб лише привернути все до давнього ладу. Та державні чинники ставлять собі ще й дальшу мету. Вони не вдоволяються лише направою знищених давніх сполучень. Вони стараються по змозі якнайбільше розбудувати комунікаційну сітку та достосувати її до сучасних вимог. Зрозуміле, що все це вимагає великого вкладу праці та багато робучих рук. А втім річ іде про розбудову нашого власного краю, нашої батьківщини. Тому ми сами повинні й мусимо зайнятися цією розбудовою.

Виходячи з цього слушного заложення, німецька влада вже зараз по зайнятті цих земель зорганізувала тут Українську Службу Батьківщині. Відбути її мусить кожний юнак. Цей шістьмісячний час обов'язкової праці, говорячи зовсім безсторонньо, попри користі, що їх дає державі, має теж велике виховне значіння. Є він твердою, через те може й не надто милою, та всетаки доброю і корисною школою життя. Призвичаює він до послуху, до безкорисної праці для добра батьківщини, гартує м'язи та сталить волю.

Влада, розуміючи та йдучи назустріч ще півдитячим бажанням юнацтва — бути недалеко від рідної батьківської хати, старалася досі все давати працю молоді в її таки окрузі. Так було досі, та не мусить так бути все. Можуть зайти обставини, що праця в якійсь окрузі вимагатиме більшої кількости рук, може бути, що якусь працю треба луде зробити в скорішому часі — тоді прийдеться відділи Служби Батьківщині стягнути з більше округ та зосередити в одному місці. Зазачуємо тут, що відділів Української Служби Батьківщині вживатимуть і дальше лише до праці на рідній землі.

Як сама праця, так і можливе перенесення в інші округи певно вийде молоді лише на користь. Вона навчиться давати собі раду серед чужих людей, пізнає ще один кусник нашої рідної землі, нашої великої батьківщини та ще може бодай трохи позбудеться нераз вибуялого сентименталізму.

На таке зарядження відповідної влади треба бути в кожній хвилині приготованим і коли такий приказ прийде, треба його негайно виконати, розуміючи, що його виконання є в сьогоднішніх обставинах нетільки конечне, але що воно є теж корисне для нас і для нашої батьківщини.

М. К-ий.

Большевикам на поталу

Після вибуху німецько-большевицької війни в 1941. р. большевики підписали з польським еміграційним урядом ген. Сікорського договір, в якому Москва забезпечувала полякам східні границі з-перед 1. X. 1939. р. тобто віддавала їм західно-українські й білоруські землі. Але згода не довго тривала. Рівнобіжно з цьогорічним зимовим наступом Сталін зажадав від Англії згоди на кордони СССР з 1941 р. Очевидно англійці на те погодилися. Тоді закипіло між польськими еміґрантами в Англії та Америці. Еміґраційний уряд ген. Сікорського запротестував. У відповідь на те „український" комуніст Корнійчук помістив у головній большевицькій газеті „Правда" статтю, в якій написав, що тільки безнадійні дурні можуть думати, що Львів і населення західно-українських земель чекає на поворот польських націоналістів. В якийсь час після появи тієї статті Сталін призначив Корнійчука заступником комісара закордонних справ Молотова, щоб таким робом ще більше підкреслити свої зазіхання на Галичину, Волинь і Західну Білорусь. Одночасно большевицький амбасадор у Вашінґтоні Літвінов відкинув польські домагання до большевиків, називаючи їх недемократичними та імперіялістичними.

Та крім тієї сварки між еміґраційним урядом ген. Сікорського й большевиками, прийшло ще до непорозумінь між ген. Сікорським і Бенешем, що має себе за провідника чехів на еміґрації. М. р. Бенеш був визнав старі польські кордони, але тепер, коли большевики зайняли інше становище, він почав видвигати думки про спільний большевицько-чеський кордон. Рівночасно люди з найближчого окруження Бенеша почали говорити в лондонському радіо, що большевики не переслідували українців у Галичині й на Волині. Ті ж самі люди стали величати „чесько-українське братерство".

Для доповнення тієї картини треба ще додати, що американці також займають таке становище, як і англійці та нічого не мають проти того, щоб большевики залили Европу.

Шлях до відбудови наших ремісничих варстатів

„У ремісника золота рука" — ця приповідка вказує, що ремесло давно стояло у нас високо. Добрий ремісник був не тільки здібним, добре підготованим фахівцем, але часто й мистцем у свойому фаху. Про це зрештою говорить нам наша історія, доказують наглядно й ці нечисленні зразки давнього ремісничого мистецтва що де-не-де подибується по музеях.

Але зчасом ремесло у нас май же цілковито підупало. По містах перейшло в руки чужинців, переважно жидів. По селах, ще десь-не-десь знайшовся швець-полатайко, коваль (як не було цигана), ще часами колодій, гончар, а вже навіть кушнірство було в жидівських руках. Усі ці „ремісники" не мали жодної фахової підготови, виконували свою працю по-аматорськи, тільки в часі вільному від господарської праці на ріллі. Тільки одні гуцули остали, як і давно, справжніми мистцями у свойому ремеслі. Маємо там і досі мистців будівництва особливо церковного, маємо мистців-різьбарів, килимарів, килимарок, писанчарок, маємо знаменитих боднарів токарів, що із своєю „марфою" ходили донедавна світами.

Щоправда останніми часами перед війною ремісича справа по більших містах виглядала для нас вже дещо краще. Тут і там повставали вже добрі ремісничі варстати, організувалися в ремісничі товариства, але це супроти числа нашого населення було каплею в морі — загал не міг якось переконати себе до ремесла й на науку до так званого „терміну" йшла молодь тільки така, що не була в силі перебитися через гімназію чи іншу школу, або діти найбідніших батьків але й то дуже, дуже рідко. Навіть господарі лякали своїх дітей ремеслом. Щоправда нехіть до ремесла не була зовсім неоправдана. Хто ж бо був отсей маломістечковий „майстер" до якого приходилося давати дитину на науку до так званого „терміну"? Був це звичайно, а принаймні дуже часто неосвічений простак, часто п'яниця, що уживав термінаторів до найпростіших домашніх послуг та робіт, ще й побивав хлопців за що будь, а помагала йому в тому ще й пані майстрова...

А ремісничих шкіл, ще й доступних українцям, на наших землях майже не було, то і не дивно, що ремесло в нас не підносилося, не поширювалося і чим раз менше люди ним інтересувалися.

Доперва від часу німецької влади перед ремеслом на наших землях відкрилися нові можливості. Ремесло звільнилося від ремісників жидів, що були його цілковито опанували, по всіх більших містах повстають добрі ремісничі школи із усіх ділянок цього знання. Молодь після скінчення 7-клясової сільської школи може вибрати собі фах, який їй найбільше відповідає, й по скінченні три-літньої науки та відбутті відповідної практики матиме певну і то добре поплатну працю і свій гарний кавалок хліба. Може відчинити свій варстат, може знайти собі працю в різних підприємствах, фабриках і т. д. Не забуваймо що крім фахової науки молода людина в такій школі доповнює й своє загальне знання, набирає оглади, й під кожним оглядом може дорівняти усій іншій шкільній молоді.

Учень фахової школи може теж вчитися в свойому фахові дальше. Перейшовши практику й відповідний вишкіл, може стати учителем, управителем фахової школи чи керівником більших варстатів і т. п. Не забуваймо теж, що опанування ремесла поможе нам здобути міста, що для нації має величезне значіння!

Так отже настають для молоді, що вчиться ремесла, небувалі досі нагоди здобути собі незалежне, добре поплатне становисько. Особливо уважно повин ні віднестися тепер до тої справи наші малоземельні міщани й селяни. На дрібні, нежиттєздатні господарства, з яких виходять тільки нефахові робітники та наймити, не тільки в Німеччині, але в інших культурних народів нема місця. Тому не ждати нам з заложеними руками того, що мусить прийти, але треба, використовувати сприяючу кон'юнктуру й спрямовувати нашу навіть найбіднішу молодь до науки на всіх ділянках, а зокрема до науки всякого ремесла, що дає певний хліб і то скоро. Зараз, після закінчення сім-клясівки, тисячі сільської молоді повинні зголоситися до міст до шкіл. Де нема 7-клясової школи, треба молодь поки час підготовляти на окремих курсах до здавки 7-ої кляси. Знаємо, що є вже де-не-де такі свідомі патріоти-учителі, що приготовляють своїх учнів в цей спосіб. Так повинно робити все учительство.

До 7 клясових шкіл по містах чи більших селах повинна доходити на науку молодь з поблизьких сіл в яких нема такої школи. Обов'язком нашої інтеліґенції, наших провідників, звернути на це увагу й припильнувати, щоб наш нарід не прогаяв часу, в якому в великій мірі рішається його доля. Українські Комітети мусять подбати про те, щоб і найбідніша сільська дитина хочби тільки через тих кілька літ, що їх вимагає наука доброго ремесла, могла цю науку здобути. Якраз оця найбідніша, здібна сільська молодь в першу чергу поможе нам воскресити ті часи, коли добрий ремісник був гордістю своєї нації, коли не безпідставно говорилося що „у ремісника золота рука".

О. Кисілевська.

ЛИСТИ З ЧУЖИНИ

День української матері

Шановний Пане Голово!

В тому листі хочу присвятити дещо уваги питанню, яке, на мою думку, займає в національному житті одно з найважніших місць. Моїм бажанням є, щоб і всі читачі нашого Тижневика належно зрозуміли вагу цієї справи та поставились до неї з цілою повагою.

Недавно мав я нагоду говорити з одним з наших письменників на тему календаря наших національних святкувань. М. ін. ширше обговорили ми „день української матері". Зовсім слушно він висловився за тим, щоб цей день зв'язати з прегарним, першим весняним святом Благовіщення Пресвятої Богородиці, що припадає 7. квітня. І захоплено почав він обосновувати свою думку. — Чи ж може бути краща тема до промови на цей день, як саме про цю найідеальнішу Жінку-Матір, що доступила найвищого достоїнства Божого Материнства — говорив він задивлений у блакить неба. — Чи ж можна придумати величавіший приклад для виховання дитини, над цей, що ним є Христос — Бого-Чоловік? Чи ж можна найти сильніші мотиви для облегчення важких життєвих тягарів кожної матері як ті, що їх подає евангельський життєпис Марії? — І ще дальше снував ці глибокі думки мій співбесідник, а я зараз таки сказав собі, що при найближчій нагоді поділюся ними з читачами нашого часопису. Коли як коли, але саме в теперішну добу, коли наша земля важко стогне під гураганом военної хуртовини, коли не потоками, а ріками пливе кров, коли сотки сіл та міст обертається в попелище, коли після двадцятпятьлітнього несамовитого большевицького терору зруйнувані сотки тисяч, а може й міліони українських родин — треба нам усім зрозуміти, що справа української родини, а з нею питання належної оцінки значіння та ролі української матері стоїть на першому місці. Від цього залежить наше „бути чи не бути". Не хочу над цим ширше розводитися, але Ви самі передумайте цю справу до кінця, беручи під увагу все те, що діється тепер на широких просторах Української Землі. Висновки, які поробите, скажуть Вам одне, що треба нам з якнайбільшою увагою та дбайливістю ставитися до української родини, щоб вона могла вповні виповнити своє високе призначення: дати народові сильне, фізично здорове та духово цінне нове покоління. При тому само собою вирине питання про значіння та ролю української матері, що є осередком родини. З уваги на важке положення цілого народу завдання української матері є куди більші та важчі як у інших народів. Українська жінка не тільки має незвичайно тяжкі умовини для збереження фізичного життя своїх дітей, але й мусить вона часто зводити неначе бій вовчиці за їхне духове життя. Згадати б тільки жахливу большевицьку дійсність, де червоні кати насилу відбирали дітей родичам та затроювали їхні душі комуністичним дурманом, безбожництвом, хуліґанством та зрадництвом супроти власної нації. Направду справжніми героїнями треба вважати всіх тих українських жінок, що встоялись перед большевицькими зазіханнями на їхніх дітей та зуміли ці невинні молоді душі налити нашим рідним добром, що по словам Шевченка „ввік не прохолоне". А це добро — це віра в Бога, любов до рідного народу та глибоке почуття гідности людини. Честь тим українським матерям, що стали вірними послідовницями Пречистої Богоматері! За їхнім світлим прикладом повинні йти всі українські жінки та матері, а тоді певно в нівець обернуться всі ворожі затії й нарід вийде переможно теж і з цього лихоліття. Щоб одначе українські матері могли якслід виповнити своє високе призначення та подолати всім своїм важким завданням, мусять вони з одного боку дістати самі якнайкраще виховання та підготову, а з другого належиться їм якнайбільша поміч від цілого громадянства. В першу чергу мусить українська матір тішитися високою громадянською пошаною та належним зрозумінням для виховних потреб своїх дітей. Вона мусить відчути, що громадянство дорожить нею та гідно оцінює всі її труди та старання за нащадків, які є не тільки її власністю, але й живим прибутком цілого народу.

Хай же день української матері стане нашим всенародним святом та причиниться до великого діла — повного відродження української родини, а з нею й цілого нашого народу.

Сподіюся, що ці думки не прогомонять на марне, а здоровим зерном западуть у душі громадян Вашого села та скоро переміняться в чин!

Шлю щирий привіт Ваш **В. Г.**

Поможім українським робітникам із Ген. Губ. у Німеччині

При Українському Центральному Комітеті повстала окрема Комісія опіки над українськими робітниками з Ген. Губ., які виїхали або виїжджають тепер на працю до Німеччини. Провідник УЦК, проф. Володимир Кубійович, доручив цій комісії в першу чергу подбати про те, щоб з нагоди Великодніх Свят ц. р. всі українські робітники з Ген. Губ. у Німеччині дістали з краю святочні пакунки. З цією метою необхідно в якнайкоротшому часі зібрати адреси всіх українських робітників з Ген. Губ. у Німеччині. Всім низовим клітинам УЦК видано вже доручення збирати ці адреси. Комісія опіки над українськими робітниками в Німеччині просить додатково всіх українських священиків, учителів, кооператорів та загалом усіх, що можуть допомогти в цій справі, взятися за цю роботу, зібрати та впорядкувати адреси українських робітників, які виїхали на працю до Німеччини, і зібрані та впорядковані адреси надіслати якнайскоріше до Відділу УЦК у Львові (Лемберг, Семінаріюмштрасе 18, Референт робітн. справ). На майбутнє при виїзді кожного транспорту робітників надсилати на цю ж адресу спис та адреси тих, що виїжджають.

Комісія опіки над українськими обітниками в Німеччині

До причин безділля

II.[1]

Сьогодні життя холмської молоді характеризує застій, апатія а в деяких околицях схильність до деморалізації. Виховання минулих років, при помочі якого ми, не зважаючи на поступенність, старались дійти на вершини і поставити молодь Холмщини на рівні з молодю інших українських земель, не дало сподіваних вислідів. Світогляд молоді не був ще такий скристалізований, щоб могла вона формувати обставини по своїй волі; вона піддалася впливові умовин. Цим не хочу сказати, що виховання минулих років не мало ніяких успіхів. Праця збігців із Галичини і Волині залишила наслідки і то позитивні, але вони не були такими, якими хотіли б ми їх бачити. Практично можна було переконатися про це підчас цьогорічних свят, коли молодь в десятках сіл колядувала на суспільні цілі; та це не значить, що холмська молодь відповідає вимогам, які перед нею ставить життя.

Виховати свідому своїх завдань молодь, молодь якої не зламали б життєві умовини — це головне завдання всіх виховних установ та поодиноких осіб, які мають певне відношення до цієї проблеми. Вислів „хто має молодь — цей має майбутність" — не є пустою фразою. І зле було б, коли життя безпосередньо мусіло б учити нас цієї правди. А Холмщина це не безплідний ґрунт. Коли холмська молодь не проявляє сьогодні окремої активности, то тут, крім місцевих причин, відограють ролю причини, що так скажу, більш загального характеру, а не менше важні ніж перші. Брак активности помічається не тільки поміж молодю Холмщини, але взагалі поміж українською молодю.

Холмська молодь, навіть сьогодні, виявляє в деяких місцях тенденції до участи в суспільному житті; хотіти їх використати та знайти відповідний підхід до молоді, це питання перед яким стоїть кожний виховник. Передумовою позитивної розвязки цього питання є хотіння. Воно в першу чергу ґарантує успішність нашої праці. І власне хотінням не дуже грішать наші виховники. Звалювати вину на невідрадність умовин рішуче неоправданим; маю на думці околиці, в яких умовини суспільної праці від трьох років майже не змінилися.

Зрештою сучасний інтеліґент не сміє виправдувати себе умовинами; він мусить творити ці умовини, у протилежному випадку вони з кожним днем ставатимуть більше невідрадними. Коли б ми менше прикладали ваги до умовин, а більше до власної праці, то вони не складались би вічно проти нас. Скільки є в нас людей, які свого часу в подібних умовинах виявили велику активність, а сьогодні захопила їх апатія та погоня за вигодами щоденного життя. В такому стані питання про кращу майбутність залишиться для нас лиш недосяжною мрією.

Майбутність приготовляємо та забезпечуємо головно через виховання молоді.

Сьогодні з перспективи кількох років ми бачимо найкраще, що виховання треба переводити основно й поступенно. Ми свідомі, що воно не дасться провести протягом року чи двох. Накопичення великої кількости гасел у головах молоді не поставить її на висоті завдань.

Інколи доводилось мені чути, як дехто з наших виховників застановлявся над тим, чи маємо виховувати цілість молоді, чи з огляду на обмеженість сил лиш провідні її кадри, її актив?

Теоретично це проблема, яка одначе в практичній праці тратить на актуальності. При сучасному ступні організованости холмської молоді ми не зможемо розмежувати більш активних одиниць від загалу, а виринуть вони самі лише з поступом організації. Виховна праця повинна відбуватися організовано й охопити всю холмську молодь.

Вкінці хочу згадати ще про один фактор, який в національно-суспільному вихованні відіграє поважну ролю; це справа ініціятиви. Знаємо, що в роках 1939—1941 ініціятива суспільної праці находилася в руках утікачів, навіть ця її частина, що могла перейти в руки холмської молоді. За те молодь була лиш виконуючим чинником. Що хід суспільної праці припинився з відходом збігців, то це між іншими наслідок браку ініціятиви холмської молоді, яка привикла все виконувати а не творити щось власного.

Ці рядки не вичерпують цілости життя холмської молоді, лиш тієї її частини, що живе по наших селах. Не подані тут безумовно і всі причини, які зумовляють застій життя селянської молоді на Холмщині. Це лиш спроба, якою хотівби я започаткувати провірку нашого підходу в недавноминулому. Вірю також, що ми не спинимось лиш на провірці нашого підходу у минулому, але використовуючи досвід, продовжуватимемо цю відповідальну й почесну працю, якою є виховання молоді.

Т. К—а

[1] Гл. „Холмська Земля" ч. 12.

ВОЄННЕ ЗВІДОМЛЕННЯ

(Докінч. зі стор 1.).

ючи на тяжкі атмосферичні умовини і на бездоріжний гірський боєвий терен, та на підступний спосіб боротьби повстанців, зломано організований спротив, та здобуто склади зброї і харчів. Тільки слабим недобиткам комуністичних банд удалося втекти в високі гори

З МИНУЛОГО ПІДЛЯШШЯ

Місто Янів

Лиха історична доля найбільше не щадила Підляшшя. Цілі околиці, між ними і околиці Янова, сполщені і нині тяжко нераз доглянути, що тут колись не було і сліду польщини. До свідків нашого минулого належить і місто Янів і про нього, чи радше про його церкви, ми сьогодні дещо розкажемо.

Місто Янів в старовину, до 1465 р. було селом і називалось Порховом. Це село було прадавньою українською оселею. Православна церква в селі, а при ній православна парафія засновані в дуже старі часи, коли в цій місцевості ще не було ні католиків, ні костелів, а живий український православний автохтон. Першу згадку про православну церкву в Порхові стрічаємо в актах у 1565 р. В цю добу вона вже була така стара, що в ній неможливо було відправляти Богослужби. Старість церкви свідчила про те, що її побудовано дуже давно. Акт цей був фундацією для грецької себто православної церкви в місті Янові, виданий єпископом луцьким і берестейським Яном Андрушевичем. Села: Порхів, Бубель, Гнійно і вся місцевість по Бузі на захід від цих сіл була власністю старого литовсько-українського православного роду князів Ольшанських. Цей рід дав Україні — Русі багато видатних політичних і церковних діячів. Між ними перше місце займає відома Свята Праведна Юліянія, княжна Ольшанська, якої мощі спочивають в Києві — у Дальших Печерах; вона померла в 1540 р. Маєтки князів Ольшанських попали в руки польських єпископів. В історичному селі Порхові в 1428 р. побудовано костел. В 1465 р. король польський і великий князь литовський Казимир II-ий Ягайлович перейменував село Порхів на місто і назвав його Яновом. З вищезгаданого бачимо, що православна українська церква в Порхові уснована далеко раніш від костела, а в 1565 р. вона була вже так стара, що в ній не можна було відправляти Богослужб, і в цьому році вона одержала земельну фундацію.

Про те, що в с. Порхові була православна церква, свідчать богослужбові книги, які вживалися в янівській церкві. Берестейський генеральний візитатор о. Степан Литвинко в 1726 р., візитуючи підляські церкви: сорочинську, вітулинську, довженську, коденську та інші, дня 2-го травня візитував і янівську церкву й залишив при ній православні богослужбові книги: Триколог, надрукований в 1619 р. у Києві, й Псалтиря, надрукованого у Львові 1699 р. На цих книгах зроблені польські написи о. Литвинком про своє розпорядження.

Стара янівська церква була дуже бідна й упосліджена поляками в добу історичної Польщі: з двох боків вона була закрита жидівськими домами, оберненими фасадою до католицької катедри, а задами своїми до церкви, під самим церковним парканом лежали купи гною, а з боку вівтаря підходили до неї мясні склепи (ятки) з вічними зграями собак. Церква валилась. Вона вже була в такому стані, що не можна було в ній відправляти Богослужб, а з 1820 р. священик відправляв для своїх парафіян Богослужби в місцевому домініканському манастирі. Стару церкву в 1839—40 роках основно відремонтовано на суму 9271 руб 28 коп. Гроші на ремонт зібрано з парафіян. Церква носила назву Св. Безсребренників Козьми і Даміяна. Вона знаходилась там, де тепер стоїть школа. На місці церкви на шкільному огороді стояв донедавна хрест. Цю церкву розібрано. В заміну за неї православним призначено мурований, нечинний, замкнений, напів зруйнований подомініканський костел, висвячений на церкву в 1867 р. В 1865 р. церкву відвідав архиєпископ варшавський Іоанікій. В 1889 р. церкву знову відремонтовано і при ній побудовано окремо нову муровану дзвінницю на кошт парафії. В 1903—4 роках церкву в останнє основно відремонтовано і відновлено на кошт парафіян. Кошти виносили 3420 руб.

Кромі цеї була ще православна церква в околицях міста Янова — в селі Старому Павлові, яка також була побудована в дуже стару давнину; вона згоріла зо всіми документами в 1777 р. Церкви наново не побудовано і православні українці залишились без церкви; вони були прилучені до парафії міста Янова. Православні українці з міста Янова мали дві церкви; тепер не мають ані одної. Всієї землі янівська парафія посідала 200 моргів. Земля була орна, огородна, під садибою й сіножать. В самому місті Янові була садиба з садом на ній (4 морґи). 1867 р. цю садибу передано в користування і розпорядження настоятеля парафії, в заміну на бувшу садибу при православній церкві, яку польська влада передала на власність місцевій школі. В 1895 р. куплено напівзруйнований будинок подомініканського манастиря. Після ремонту в ньому було улаштовано мешкання для настоятеля. На паливо янівська парафія одержувала дрова з державних лісів на підставі царського наказу з 1891 р. (18 куб. саж.). В склад янівської парафії входили такі села: Вигода, Новий Павлів, Старий Павлів, Старі Бучиці, Нові Бучиці, Острів, Верхліс, Кастанівка, Голодниця і Клоновничка. Прихожан числилось 2145 душ.

О. ЖУЧОК

Полювання

Люблю я ходити на полювання, але з розумним. Ви ж знаєте: підете з розумним, то він вас і на місце добре попровадить і всі засідки знає, куди вам на качки йти, куди на лиси, на заяці чи куропатви — все він знає. Тільки хорони вас Господи з отаким, як мій кум Пахомій, на лови ходити. Він вас так справить, що до віку не забулете. Отак, як мене. Через нього я вже п'ять років на полювання не ходжу.

Приходить, знаєте, мій кум Пахомій до мене й каже:

— Ану, куме, вимажте вашу рушницю, та приготовте досить шроту. На полювання завтра підемо. Знаю таке місце, де лиси аж просяться під шріт. Сніжок упав гарний, ночі місячні, що тільки за лисами вганяй.

Подумайте собі, кого така балачка не звабить.

— Славно, куме! кажу. За це я вас, кажу, куме Пахомію люблю, що ви на всьому знаєтесь. Ви знаєте, мабуть, і де заяць ночує.

— І де раки зимують! Хе-хе-хе-хе! Посміялись ми з кумом

НОВИНКИ

Новий літературний конкурс. Українське Видавництво Краків-Львів проголосило літературний конкурс на твори з ділянки мистецької прози, драми та критики. Твори мають бути надіслані на адресу Українського В-тва у Львові до 31. XII. 1943. Вислід конкурсу буде проголошений у Шевченківські Дні 1944 р.

Шкільні ферії в Ген. Губ. Ферії для шкіл у Ген. Губ. вже устійнені. Великодні ферії тривають від 18. до 27. квітня ц. р. включно. Зеленосвяточні ферії цього року відпадають. Головні вакації зачинаються 4 липня, а кінчаються 31. серпня 1943 р. Новий шкільний рік 1943/44 зачинається 1. вересня 1943. р. Літні вакації в хліборобських фахових школах такі самі, як минулого року.

Збірка на ранених німецької армії. Тернопільській повіт зібрав заходом УОК понад 70.000 зол. на німецьких ранених; зборівський повіт зібрав 51.000 зол.

Поміч дітям. Німецька влада передала недавно Українському Центральному Комітетові цілий вагон старих одягів, які в найближчому часі переороблять. Вони призначені в першу чергу для дітей. Всіх одягів є разом 11.178.

Повінь у Португалії. Наслідком безупинних дощів в середущій Португалії, дійшло до численних повеней. В багатьох місцевостях населення мусіло покинути простори свої будинки. Поля на широкому просторі залиті водою. Шкоди в сільському господарстві дуже великі. Річка Тейо піднеслася місцями й на 5 метрів вище нормального рівня.

Акція засаджування деревець у Китаю. Щоб усунути недостачу дерева в Китаю, національний китайський уряд, як щороку в день смерти Суніятсена, організує студентів і шкільну молодь, щоб вони садили дерева. **В цьому році на горбках у місті Нанкіні посаджено 4.300 молодих дерев. На горбку, на якому знаходиться мавзолей Суніятсена, посаджено 400.000 щеп.**

Харчеве пайкування в ЗДПА. З Вашінгтону повідомляють урядово, що від 1. 4. ц. р. уряд Злучених Держав переводить у себе пайкування масла, сира, їдальної олії та товщу. Крім цього відомо що пайкова система обійматиме в предвидженому часі, щораз то інші харчеві засоби, як також інші товари щоденного вжитку.

Обмеження на королівському дворі. Воєнні обмеження ввійшли аж до англійського королівського двора. Для заощадження матеріялу обслуга англійського двораноситиме в майбутньому т. зв. воєнний однострій. Комірці, краватки і накрохмалені сорочки будуть скасовані, а фрак заступлять темно-синьою блюзою.

Прослідження тварин хворих на туберкульозу

* Щоб устійнити поширення туберкульози серед худоби в Галичині та на основі переведених дослідів почати боротьбу з тією недугою, староство Львів-повіт порішило провести велике прослідження 34-ох тисяч штук тварин.

В основі туберкульоза поширилася серед домашніх тварин через рогату худобу. В останніх роках ця недуга довела до помітних шкід у стані поголів'я рогатої худоби. Через контакт людини із хворою твариною ця недуга переноситься і на людей, загрожуючи здоров'ю хліборобської частини населення.

Сухоти тварин дуже небезпечні через те, що розпізнають їх доволі пізно, бо перші прояви недуги дуже невиразні. Клінічно можна було пізнати цю хворобу щойно при захворінні внутрішніх органів, саме легенів. Власник тварини довідувався про її недугу щойно тоді, як вона починала марніти, кашляти та дістава ти нервову шерсть. Саме кашель тварини був загрозливий для худоби, що стояла поруч і могла дуже легко заразитися. Від цілих десятків літ наука працює над тим, щоб уможливити розпізнання недуги вже в її першій стадії.

Під теперішню хвилину найбільш підхожим способом, що дає найкращі висліди, це проба з туберкуліною, яку впорскують тварині під шкіру. Туберкульозна тварина реагує в той спосіб, що її шкіра грубіє. Цю методу, стосувану в Німеччині в 1935 і 36 рр. на 500 тисячах тварин, уводять тепер в області Галичина.

Як радять собі хлібороби Равщини

(*) За порадою Окружного агронома селяни Равщини переводять у себе обміни посівним зерном. Висліди були дуже добрі. Так наприклад ячмінь спроваджений з Ягольниці давав до14-ти сотн. з га, в той час, коли ячмінь з місцевого насіння давав лиш 6 сотнарів. Картоплі з Люблинщини дали збір 200 сотн. з га а місцеві лиш 120, при чому якість їх була гірша.

Ця метода показалася добра. І хоч з уваги на трудноші далекого транспорту годі її застосувати в ширшій мірі, то все таки обмін насінням переводять бодай поміж поодинокими громадами. Поруч того селяни байцують тут посівне зерно при помочі засобів достарчених Хліборобською Палатою.

СКЛЯНИЙ ПРОМИСЛ У ГАЛИЧИНІ

У Галичині є 47 скляних гут, з чого 35 закладів працює. До них належать львівська скляна гута ч 1. Вона виробляє всякого роду пляшки, дальше склянки, слоїки, пляшки на пиво і скла до ламп. Під цю пору використано тут тільки 40 відсотків продукційних можливостей. Львівська скляна гута ч. 2 осягнула їх на 10 відсотків більше. Річно вона може продукувати монопольних пляшок на 6 міліонів літрів.

УПРАВА ТЮТЮНУ

Управа тютюну в Теребовельщині мала гарні успіхи. Плянтатори одержали допомогу в формі інспектових рам і насіння. Поруч того одержують премії готівкою або папіросками й тютюном. Хлібороби радо зголошуються на плянтаторів, а доказом того збільшення їх числа з 23 у 1942. р. на 60 у 1943. р. Завдяки тому продукція тютюну в цьому році дасть ще кращі висліди.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОДЯГОМ РОБІТНИКІВ У НІМЕЧЧИНІ

Робітники з Генеральної Губернії й Остлянду, які приїздять на працю до Німеччини, дуже часто недостаточно забезпечені одягом та взуттям. Щоб усунути ці браки, німецька станиця для волокняної господарки створила в тісній співпраці з господарською групою одіжний промисл, тип одягу для робітників і робітниць, які працюють у Німеччині. Уповноважений для справ праці затвердив цей взір і вже віддали фабрикам до виконання. Щоб забезпечити робітників і робітниць взуттям, німецький міністр господарки наказав підвишку продукції робочого взуття.

ПОБОРЮВАННЯ ПОШЕСТЕЙ ТВАРИН У ГАЛИЧИНІ

В часі большевицької інвазії в Галичині були дуже поширені пархи серед коней. Це торкається головно західних округ, куди большевики зігнали були велику кількість коней для проведення фортифікаційних робіт проти Німеччини. З хвилиною, як німецькі війська зайняли ці терени, коні, вертаючи домів заволікли й на схід цю небезпечну пошесть. Здається большевики дуже мало турбувалися пляновим поборюванням цієї недуги й щойно німецька адміністрація почала з нею енергійну боротьбу. Якщо навіть під цю пору є що багато паршивих коней, то все ж таки слід ствердити, що пошесть принаймні не поширюється. Досі побудовано 67 газових комор і взагалі хворих коней лікують газом.

ПОЛЮВАННЯ

(Докінчення з 4. стор.).

здорово, обговорили все якслід і розійшлись.

А моя Настя не втерпіла:

— Куди ж оце ти знову сновигати збираєшся? Забагається тобі! А все отой фармазон Пахомій винен. Я його колись коцюбою з хати вижену.

— Мовчи, жінко! Я тобі завтра такого лиса притаскаю, що й світ такого не бачив. Дай тільки шматок сала, щоб я рушницю добре вимазав.

Ще там щось жінка воркотіла, але я й слухати вже не схотів.

Другого дня вперезався я моїм ловецьким поясом, закинув рушницю на рам'я і ходжу по обійстю та вижидаю кума. Витоптав я добру стежку, поки Пахомій прийшов. Нічого. Ідемо ми. Звечоріло вже добре, легкий морозець бере, а місяць присвічує, що аж любо. Зайшли ми в якусь балку, а Пахомій сіп! мене за рукав.

— Отут ми підождемо. Бачите, он там гайок? Там колись хатка була, а тепер тільки звалища залишились. Лисів там тьма-тьменна. Вони оцією балкою до села бігають.

Полягали ми в сніг, причаїлись і ждемо. Ждали ми довгодовго, аж нараз щось вилазить з гайка й суне на балку. Серце в мене забилося, мало не увірветься. А кум Пахомій до мене:

— Цсс! Лис! А який здоровий! Ану, за ним! Будемо йти за його слідом.

Лис наперед, ми за ним. Слід такий свіжий, що ще пахне лисом. Ідемо за тим слідом, ідемо, аж зайшли в село. — Курей шукає, бісів син, думаю. Куди це він справився?

— До Хведора Гнатишиного почимчикував ірод, шепче мені Пахомій. Застукаємо його біля курника.

Ідемо далі за слідом, а він і справді до курника провадить. Підходимо ми навшпиньки до курника, а дверцята відхилені.— Еге! Вже ти нам не втечеш! — думаю собі. — Шарпнув мене кум за рукав і показує, щоб я ліз у курник. Мені й не треба було два рази говорити. Впхав я голову в дверці й сунуся в курник. Сунуся й ніяк не просунуся. То плечі за широкі, то лікті заваджають. А з курника такою вонею тхне, що аж у голові крутиться. Але, щоб там і світ валився, то я того капосного лиса впіймаю. Рвонувся я ще раз, лікті пролізли й я чалапнув руками на долівку. Не вспів я ще діткнутися вонючої долівки, як щось нараз клацнуло й якийсь чортяка впився мені зубами в руки. Я заревів не своїм голосом. Кури почали киркати, злітати, щось мені на голову гепнуло, счинився такий крик і лемент, що мені аж лящало в вухах. Пробую я руки освободити — не йде. Ага! Капкан! Ніяк не вирву рук. А капкан крізь м'ясо, до костей увігнався. Не плакати, а ревіти хочеться. Заліз би в курник, але мій пояс ловецький мене не пускає. Чую, що Пахомій тягне мене за ноги назад. Але як мені вилізти, коли капкан цупко держиться рук і крізь двері не йде?! А кум тягне.

Аж нараз собаки звідкись узялись та на все село розлаялись. Чую, що вже не Пахомій, але собаки мене тягнуть. Не тягнуть — а шарпають. Деруть штани з кожного боку. — Що ж мені, бідному, діяти? Як мені з цієї халепи вийти? Така мене розпука взяла, що руки заломав би — але руки в капкані!— Ну й маєш полювання! — думаю собі. — Як тільки звідси живим вийду, то скажу Насті, нехай оцього триклятого Пахомія коцюбою сперіщить, щоб хоч тиждень відлежав. От, плюгавець!

— Гей! Пробі! Не видержу я. Собаки на дворі рвуть мене, капкан руки перегризає, а кури галасують, що збожеволіти приходиться.

Аж нараз хтось входить у курник з другого боку, з ліхтарем у руках. Хведір Гнатишин!

— Ге-ге! Впіймавсь?! Ах, це ви, Олексію?! Ну й гарна штука на капкан впіймалась! Жінка все мені говорить, що лис кури краде, а то он хто!

Добре собі Хведір з мене накепкувався, заки мене випустив. А я просив Бога, щоб земля підо мною проступилася й мене проковтнула. Ой, сором, сором!

Іду додому, мов неживий. Входжу на подвір'я, а з-під загати встає кум Пахомій і шепче:

— Ну, подумайте, куме Олексію, що то за бандит, отой лис! Він і не заходив до курника. Завітрив, мабуть, небезпеку і чкурнув, бо слід ішов далі, поза стіну. А ми й не приглянулись добре...

Посмертні згадки

† ФРАНЦ БОРИС,

б. сотник, організатор і командант кінноти С. С., уроджений 16. 7. 1896. р. в Станиславові, від 1. 3. 1941. р. війт волости Потуржин, пов. Грубешів,

† АНТІН АРАБЧУК,

вахмайстер. Української Поліції в Потуржині, пов. Грубешів,

† ПИЛИП ПІДГАЙНИЙ

господар в Потуржині, пов. Грубешів, — трагічно згинули 28. 2. 1943 р. в Потуржині.

Похорон жертв відбувся в Потуржині 3. березня ц. р. при багатотисячній участи українського населення. Віднопручники повітових урядів, українських установ, волостей і дооколичних громад виголосили над могилами прощальні промови. На могилах складено кількадесять вінків.

† ВАСИЛЬ ЗАХАРУК

Вночі з 1. на 2. березня ц. р. згинув трагічною смертю в с. Шістці б. Радина на Підляшші війт збірної громади Шістка, Василь Захарчук. Покійний був одним з працівників, що залишилися вірні рідному Підляшшю та всі свої молоді сили присвятили для боротьби за кращу долю північно-західних земель.

† Д-р Микола Струтинський

У неділю 21. березня ц. р. помер від важких ран у лікарні в Грубешеві голова УДК і адвокат д-р М. Струтинський (родом з Каменоброду, пов. Городок к. Львова) у 45-му році життя. 19. III. ц. р. в год. 7.45 невідомі справники напали його при вул. Колійовій у Грубешові та важко поранили. Хоч негайно перевезено пораненого до лікарні,але врятувати від смерти не вдалось. Тлінні останки Покійного перевезено до Буська, де Покійний від 1932 р. до вибуху цеї війни працював як адвокат, займаючись одночасно громадянською працею в тереві.

В січні 1941. р. призначено д-ра М. Струтинського головою УДК в Грубешові, де він розвинув оживлену організаційну працю, та де залишився на стійці навіть після вибуху німецько-большевицької війни, коли то прийшла можливість повороту до Галичини. Був одним з кращих голів УДК і тому здобув собі велику пошану не лише між своїми, але й у влади.

Хай же Його неповинна кров ще тісніше зв'яже холмщан з їх братами. Вічна Їм Память.

Дрібні оголошення

ІЗ НАШИХ СІЛ І МІСТ

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ ТЕАТР В ХОЛМІ

Український Народній Театр у Холмі дав 6 і 7 березня народну драму на 4 дії, написану на основі поеми Тараса Шевченка „Мати Наймичка".

7. березня ц. р. в 2. год. по пол. відбулася вистава для б. полонених українців зі совітської армії, що перебувають тепер у німецькому війську. На виставу прибуло до 400 вояків. Серед приявних були німецькі старшини на чолі з командантом місцевого Сталягу полковником Фройліхом та підстаршини. Виставлено історичну драму на 5 дій „Невольник". Зворушливий зміст п'єси і мистецька гра артистів витиснула не одну сльозу в глядачів.

Холмський народній Театр в Холмі виставав 13. і 14. березня ц. р. народню оперу М. Старицького „Циганка Аза", а 20. 21. березня ц. р. драму „Хмари". Обі вистави мали повний успіх.

Дальший репертуар такий: 27. і 28. березня ц. р. з нагоди Шевченківських роковин „Назар Стодоля", 3. і 4. квітня ц. р. „Сватання на Гончарівці" і 10. і 11. квітня ц. р. „Степовий Гість".

*

У вівторок і середу 2. 3. березня ц. р. відбувся у Львові в приміщенні Інституту Народної Творчости при вул. Францішканській 7 з'їзд директорів, мистецьких керманичів та дирігентів усіх українських театрів в Генеральній Губернії. На цьому з'їзді були приявні представники холмського театру а саме: директор театру Назар Обідзінський, режисер Теодора Обідзінська та диригент професор Сергій Білий. Підчас нарад виголосили представники УЦК та фахівці з ділянки театрального мистецтва кілька дуже змістовних рефератів. Директори окремих театрів звітували про стан репрезентованих театрів. Помітне враження зробив на приявних звіт представника Холму директора Обідзінського, який змалювавши стан театру у Холмі та виконану ним працю, заапелював до присутніх представників УЦК щоб підпомогаючи всі театри, не забули про театр у Холмі, що, як єдиний на цих теренах — мусить за всяку ціну існувати. Здається цей апель промовив до серця присутніх і як чути УЦК після цього з'їзду має прийти театрові у Холмі з грошевою допомогою. Слід підкреслити що під час з'їзду, представники з Холма були оточені найбільшою увагою та опікою його організаторами та учасниками, за що з далекої, але рідної Холмщини линe до них щире „Спасибіг".

СЕЛО ГНІЙНО НА ПІДЛЯШШІ — ШЕВЧЕНКОВІ

Гнійно на Підляшші (Більщина) рік-річно від розвалу Польщі, як може і уміє, в місяці березні причиняється до вшанування пам'яти найбільшого українця — поета, письменника і пророка Тараса Шевченка. Від 1940. року в місцевій православній церкві відправляється за спокій його душі жалібна панахида та академія в місцевій українській народній школі. В цьому році в день його смерти відправив врочисту жалібну панахиду о. Іван Бігун в живій українській мові; співав місцевий хор під проводом диригентів п. Анастазії Лисюк та п. Івана Павлючка. Після панахиди настоятель місцевої православної парафії о. Іван Бігун виголосив в память Шевченка гарну й зворушливу проповідь. Підчас панахиди церква була вщерть заповнена та всі вірні через цілу панахиду стояли навколішки з позапалюваними свічками, що були перев'язані жовто-блакитними стяжками. На панахиді були присутні громадяни й шкільні діти з других сіл під проводом своїх учительських сил, з Бубля, з Борсук. Для більшого пошанування пам'яти найбільшого сина України, батька її нового відродження — в багатьох родинах в Гнійнім можна побачити на стіні портрет Т. Шевченка, а на столі — Кобзар. В Гнійнім є багато таких, що немало чого знають про Тараса Шевченка та багато його навчальних віршів, а головно гноєнські українські шкільні діти, які дякуючи праці українському вчительству пп. Григорію Лащинському, тепер директорові ПСУК в Білій Підляській, Євгенові Малащукові, тепер учителює в Волосковолі на Володавщині, Софії Сущик — тепер учительці в Кобилянах к. Тересполя (Більщина) та теперішній учительці Ользі Дзінгало Гнійно є нині найсвідомішим селом Підляшшя.

СВЯТО ШЕВЧЕНКА В С. ЧУЛЧИЦІ НА ХОЛМЩИНІ

Дня 14. III. 1943 шкільна дітвора української народної школи в Чулчицях улаштувала свято Тараса Шевченка. Після панахиди відразу з церкви діти й старші заповнили школу, де учениця 4. відділу Антося Іванашко виголосила слово про Шевченка, а далі свято виповнилось 14 точками програми. Найкраще випали хорові точки і збірна декламація маленьких дітей. П'ятилітній Славко Скубій дуже поважно проделямував заспів Шевченка „Думи мої, думи". З добровільних складок зібрано суму 55 зол., котру призначено на закупно продуктів для новоосновано шкільної кухні в тому селі.

ВСТУП ДО ХОЛМСЬКОЇ ДУХОВНОЇ СЕМІНАРІЇ

Холмська Духовна Семінарія цим оголошує, що вона на прикінці березня цього року розпочинає свої заняття. Семінарія шестисеместрова. Вихованцями приймаються особи, що покінчили середню школу, а також особи, з меншою освітою, як вільні слухачі.

При Духовній Семінарії буде інтернат для всіх вихованців, а також стипендії.

Документи: 1) про освіту, 2) метрика народження, 3) посвідка від місцевого о. Декана або парохіяльного священика про моральність, а також 4) власноручно написане прохання з коротким життєписом та 50 зол. вписового, посилати на адресу: м. Холм, Свята Данилова Гора, Духовна Консисторія.

РОЗМОВИ З ЧИТАЧАМИ

Ф. Думайло (Коломийщина). Із Ваших довгих віршів про побут на Холмщині міщу тільки дві строфи:

Як був ще я емігрантом
На Холмщині років два—
З холмщаком як з рідним братом
Разом жив і працював.
На все я вже заховаю
Спомини із цих двох літ...
А друзям моїм з-за Бугу
Нині щирий шлю привіт!

О. Бол. (Судети і **І. Нижник** (Гросен Бузек). За Великодні вірші дякую, поміщу в святочному числі.

НОВІ КНИЖКИ — видання „Українського Видавництва", Краків—Львів

Іван Тесля: **Наша Батьківщина.** (І. Загальні відомості з географії українських земель, II. Описова географія, III. Господарство українських земель). Стор. 180. Обкл. Мирона Левицького.

Степан Попель: **Початки шахіста** (І. Пояснення гри, II. Як дати мата, III. Основи стратегії і тактики, IV. Шахова партія, V. Як улаштувати турнір?) Стор. 108.

ОГОЛОШЕННЯ.

Президія Надзірної Ради Українбанку в Холмі, згідно з постановою Ради з дня 14. березня ц. р. цим повідомляє, що дня 11 квітня цього року відбудуться Загальні Збори членів Банку в помешканні Технічної Школи в Холмі (Поштова вул. ч. 64), в першому терміні — о 9-ій год., а в випадку браку кворума — о год. 10-ій — при всякій кількости присутніх членів.

Порядок денний Зборів такий:

1. Відкриття Зборів і вибір Предсідника.
2. Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів.
3. Відчитання протоколу Контрольної Комісії.
4. Звіт з діяльности Дирекції за 1942-ій рік, затвердження біляну і розподіл біляносової надвишки та уділення абсолюторії Дирекції і Надзірній Раді.
5. Плян праці і затвердження бюджету на 1943-ій рік.
6. Означення висоти кредиту для Банку та висоти позичок для членів на 1943-ій рік.
7. Довибір 4-х членів Надзірної Ради і 2-х заступників.
8. Внески і запити.

Президія Надзірної Ради

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. : Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.